

Лобай Д.М., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Лисько Т.Д., к.ю.н.

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИМИРЕННЯМ ВИННОГО З ПОТЕРПІЛИМ

Інститут звільнення від кримінальної відповідальності втілює в собі принципи гуманізму, справедливості та економії кримінально-правової репресії, а також є формою реагування сучасної держави на вчинення кримінальних правопорушень, що є альтернативною покаранню і звільненню від покарання та його відбування.

У статті 46 Кримінального кодексу України (далі – КК України) зазначається, що «особа, яка вперше вчинила кримінальний проступок або необережний нетяжкий злочин, крім корупційних кримінальних правопорушень, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду» [1].

Таке право є особистим правом потерпілого. Воно не може бути ніким присвоєне та не може бути нікому делеговане. Воно є природним правом людини, яке нерозривно пов'язане з нею, оскільки тісно пов'язане з особою, яка безпосередньо постраждала внаслідок вчинення щодо неї кримінального правопорушення, і саме ця особа може прийняти рішення щодо примирення з винним, тим самим добровільно відмовитись від своїх претензій і на підставі цього приймається рішення про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Підставами звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим, є сукупність таких умов: 1) особа вчинила кримінальне правопорушення вперше; 2) діяння є кримінальним проступком або необережним нетяжким злочином (з урахуванням винятків: а) корупційних кримінальних правопорушень, б) порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції); 3) особа, яка вчинила таке кримінальне правопорушення, примирилася з потерпілим; 4) вона

відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду. При цьому не вимагається, щоб суб'єкт, який вчинив кримінальне правопорушення, щиро покався і активно сприяв розкриттю кримінального правопорушення.

Відшкодування завданої шкоди має бути повним і достатнім. Ці критерії визначаються за угодою потерпілого, який пропонує конкретні форми та механізми відшкодування завданих збитків або усунення заподіяної шкоди, та особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. У разі наявності декількох потерпілих винний може бути звільнений від кримінальної відповідальності за умови досягнення ним примирення з кожним із потерпілих і відшкодування кожному із них завданих збитків або усунення заподіяної шкоди.

Особливістю такого звільнення від кримінальної відповідальності є те, що для застосування даної норми вимагається не лише позитивна посткримінальна поведінка винного, а й добровільне волевиявлення потерпілого, а отже, якщо заподіяна кримінальним правопорушенням шкода повністю відшкодована, проте примирення потерпілого з винним не відбулося, останній не може бути звільнений від кримінальної відповідальності за ст. 46 КК України.

В свою чергу під примиренням розуміється добровільна відмова потерпілого від поданої ним заяви про притягнення до кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, або прохання закрити вже порушену щодо винного кримінальну справу. Факт примирення потребує відповідного процесуального закріплення у матеріалах справи, тобто оформлену в належній процесуальній формі відмову потерпілого від свої попередніх претензій і вимог до особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, прохання закрити кримінальне провадження [3].

Також важливим є те, що примирення має відбутись саме з потерпілим, а не з іншими особами, які беруть участь у кримінальному процесі.

В даному випадку поняття «потерпілий», яке використовується у ст. 46 КК України, вживається у його кримінально-правовому розумінні, а не кримінально-процесуальному. Тобто потерпілий – це особа, якій кримінальним правопорушенням безпосередньо заподіюється фізична, моральна та/або матеріальна шкода. Саме потерпілий може виразити свою волю про прощення винного, на підставі чого приймається рішення про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності згідно зі ст. 46 КК України.

Якщо внаслідок вчинення кримінального правопорушення потерпілому заподіяна смерть, то ніхто інший не може висловити його волю під час вирішення питань, пов'язаних із відшкодуванням шкоди у

вигляді смерті як підстави для звільнення від кримінальної відповідальності за ст. 46 КК України, а отже смерть потерпілого унеможливорює здійснення такого примирення [2, с. 308].

У свою чергу дискусійним залишається й питання про визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї винуватості як передумови для звільнення його від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим. У будь-якому разі, якщо підозрюваний, не визнаючи своєї винуватості у вчиненому кримінальному правопорушенні, погоджується на примирення з потерпілим, сподіваючись у такий спосіб уникнути обвинувального вироку та покарання, про звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням не йдеться.

Отже, звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим сприяє відновленню порушених прав та інтересів потерпілого, відшкодуванню матеріальної та моральної шкоди, зниженню рівня рецидиву злочинності, економії заходів кримінально-правової репресії, що на даний момент є актуальним, а також підвищенню ступеня реалізації принципів кримінального права.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2010. 456 с.

3. Шкелебей В.А. Доказування у кримінальному провадженні, що підлягає закриттю унаслідок звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. *Юридичний часопис НАВС*. 2012. № 2. С. 139-147.

УДК 343.9(043.2)

Лучук А.М., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна
Науковий керівник: Лугіна Н.А., к.ю.н., доцент

ЗАПОБІГАННЯ «КІБЕРШАХРАЙСТВУ» В УКРАЇНІ

Сьогодні важко сперечатися щодо питання важливості мережі Інтернет у нашому житті. Інтернет відкриває перспективи для саморозвитку, отримання нових знань, пошуку роботи тощо.

З появою та розвитком всесвітньої мережі Інтернет, неабиякого розвитку набув новий вид злочинності – кіберзлочинність. Явище кіберзлочинності доволі нове, тому для повного усвідомлення його